

Seyyid Kutub'un El- 'adâletu'l-İctimâ 'iyye Fi'l-İslâm Eseri Bağlamında İslâm'da Sosyal Adalet | Muhammed Meşhud Hakcioğlu

İDE AKADEMİ | DÖNEM ÖDEVİ 2022-2023

ÖZET

İslâm dininin, tevhit inancından sonra en çok önem verdiği konulardan birisi sosyal adalettir. Bu bağlamda insan haklarının korunması, adaletsizliğin, yoksulluğun ve ihtiyacın giderilmesini, tüm beşer için adaletin gerçekleşmesini güvence altına almak için hüküm ve araçlar belirlemiştir. Çünkü İslâm dininin en büyük hedeflerinden birisi, insanların maslahatını ve iki cihan mutluluğunu gerçekleştirmektir. Sosyal adalet eğilimleri, anlayışları ve yöntemleri her ne kadar zamandan zamana ve mekândan mekâna farklı olsa da tüm toplumların gerçekleştirmek istediği insani bir taleptir.

Yirminci yüzyılda öne çıkan Müslüman âlimlerden Seyyid Kutub, yaşadığı dönemde başta Mısır olmak üzere İslâm dünyasının genelinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. O, hemen her konuda fikir sahibi olmasının yanı sıra bu fikirleriyle hareket eden öncü bir şahsiyettir. Özelde İslâm dünyasının, genelde dünya düzeninin bu çağdaki problemleriyle yakından ilgilenen bir düşünce adamıdır.

Seyyid Kutub'un el- 'Adâletü'l-ictimâ 'iyye fi'l-İslâm "İslâm'da sosyal adalet" isimli eseri, sosyal adalet olgusunu ele alma, adaletin temellendirildiği ana esasları belirleme ve İslâm'ın, adaleti gerçekleştirmedeki yöntemi açısından önemli kitaplardan birisidir. Ayrıca bu kitap, İslâm'ın mutluluğu ve sosyal istikrarı gerçekleştirmede takip ettiği yöntem açısından diğer sistemlerden ayrılma boyutunu da ortaya koymaktadır. Yine toplumların yer dönemde önem verdikleri siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları ele alıp çözümler sunmadaki yeterliliğini de belirlemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada Seyyid Kutub'un mezkûr eseri ele alınıp İslâm'da sosyal adaletin hususiyeti ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeleri : Seyyid Kutub, Sosyal Adalet, el- 'Adâletü'l-ictimâ 'iyye fi'l-İslâm , Eşitlik, İnsan Hakları.

SOCIAL JUSTICE IN ISLAM IN THE CONTEXT OF SEYYID KUTUB'S WORK TITLED
EL- 'ADÂLETU'L-İCTİMÂ 'İYYE FI'L-ISLAM

Abstract

Social justice is one of the issues that Islam gives the most importance after the belief of tawhid. In this context, it has determined provisions and tools to protect human rights, eliminate injustice, poverty and need, and ensure the realization of justice for all human beings. Because one of the greatest goals of the religion of Islam is to realize the interests of people and the happiness of the two worlds. Social justice is a human demand that all societies want to realize, even though their tendencies, understandings and methods differ from time to time and place to place.

Sayyid Qutb, one of the prominent Muslim scholars in the twentieth century, had a great influence throughout the Islamic world, especially in Egypt. In addition to having an opinion on almost every subject, he is a pioneering personality who acts with these ideas. He is a thinker who is closely interested in the problems of the Islamic world in particular and the world order in general.

Sayyid Qutb's work al-'Adâletü'l-ictimâ'iyye fi'l-İslâm "Social justice in Islam" is one of the important books in terms of dealing with the phenomenon of social justice, determining the main principles on which justice is based, and the method of Islam in realizing justice. In addition, this book reveals the dimension of separation from other systems in terms of the method followed by Islam in achieving happiness and social stability. It also determines the adequacy of societies in addressing and offering solutions to political, social and economic

problems that they attach importance to from time to time. Therefore, in this study, the aforementioned work of Sayyid Qutb will be discussed and the characteristic of social justice in Islam will be discussed.

Keywords: Sayyid Qutb, Social Justice, al-'Adâletu'l-ictimâ'iyye fi'l-Islam, Equality, Human Rights.

Giriş

Seyyid Kutub (1906-1966), yirminci yüzyılda yaşayan özelde Mısır'ın, genelde İslâm dünyasının öncü şahsiyetlerinden birisidir. Kutub, yaşadığı çağın sorunlarına karşı mücadele eden fikir ve aksiyon adamı olarak ön plana çıkmaktadır. Onun bu mücadelecî şahsiyeti ve aksiyoner hayatı elbette ki düşüncelerinin şekillenmesinde büyük etkiye sahiptir. Aynı zamanda Kutub'un hayatı ile beraber yaşadığı çevre de fikir ve düşüncelerini etkilemiştir. Dolayısıyla onun düşüncelerinden birisi ele alınacak olursa hayatı da mutlaka incelenmelidir. Bu çalışmadan onun İslâm dinine göre sosyal adalet hakkındaki görüşleri ele alınmaya çalışılacaktır.

1. Seyyid Kutub'un Hayatı

Seyyid Kutub, 9 Ekim 1906 senesinde Mısır'ın Asyut kentine bağlı Mûşâ köyünde doğmuştur. Anne ve babası dindar ve tanınmış kişiler olarak bilinmektedir. Ahlak ve maneviyata büyük önem veren bir ailede yetişmek Kutub'un kişiliğinde önemli bir rol oynamıştır. Kutub, ilköğrenimini doğmuş olduğu köyde almıştır. İlköğrenimi döneminde Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemeye başlayıp bu aşamanın son sınıfında ezberini büyük oranda tamamlamıştır. İlkokulu bitirdiği zaman daha on yaşlarında olan Kutub, erken yaşından itibaren Kur'ân-ı Kerîm ile iştigal olmuştur. İlkokulu bitiren Seyyid Kutub daha sonra Kahire'ye gitmiş ve orada Ezher'in orta öğrenim kısmında eğitim almıştır. Orta ve lise öğrenimini Ezher'de tamamlayan Seyyid Kutub, yükseköğrenimi için Kahire Üniversitesi'nin Dâru'l-Ülûm fakültesine girmiştir. Bu fakültede eğitimine devam ederken bir yandan da el-Ahram gazetesinde yazılar yazmaya başlamıştır. Dâru'l-Ülûm fakültesindeki öğrencilik hayatı sırasında büyük başarılar sağlamış ve 1933 yılında fakülteyi birincilikle bitirmiştir. Fakülteden mezun olduktan sonra ise Dimyat şehrinde ortaokul öğretmenini olarak görev almıştır. Bu görevi sırasında sağlığı sebebiyle ara sıra nakiller istemiş ve çeşitli bölgelerde öğretmenlik görevini üstlenmiştir. Bu vazifesinin ardından Maarif vekâletine müfettiş olarak tayin edilmiştir. Ayrıca eğitim metotları, sistemleri ve programlarını araştırıp incelemesi için Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilmiştir. Orada üç yıl süreyle araştırma faaliyetinde bulunduktan sonra 1951 yılının Mayıs ayında Mısır'a geri gelmiştir. Ülkesine döndükten sonra Dâru'l-Ülûm Fakültesinde hocalık görevini üstlenmiş ve bu sırada el-İslâm ve Muşkilâtü'l-hadâre / İslâm Ve Medeniyet Sorunları isimli kitabını telif etmiştir. Mezûr eserde Batı dünyasını ve özellikle de Amerika'yı ele almıştır. Orada yapmış olduğu incelemeler, edebiyat, din kültürü, sosyal ve siyasal alanlarda yapacağı çalışmalarını etkilemiştir. [1]

Seyyid Kutub, Amerika'dan dönüşünde Batı karşıtı bir düşünceyle Mısır'a gelmiştir. Mısır'a döndükten sonra sosyalist ve milliyetçi Hür Subaylar cemiyetiyle bağlantı kurmuştur. 1952 darbesini desteklemiş, Cemal Abdunnâsır'ın (ö. 1970) yakın çevresinde bulunmuştur. Aynı şekilde İhvân-ı Müslimîn/Müslüman Kardeşler teşkilatıyla da iletişim kurmuştur. Abdunnâsır ile teşkilat arasındaki anlaşmazlık konusunda arabuluculuk görevini üstlenmeye çalışsa da başarısız olmuştur. [2] 1953 tarihinde ise tarafını kesin bir şekilde ortaya koyarak İhvân-ı Müslimîn teşkilatına katılmıştır. Seyyid Kutub, bu teşkilatın irşâd ve davet müdürlüğü başkanı, yayın organları yazı işleri müdürlüğü görevini yapmıştır. 1954 yılında Cemal Abdunnâsır'a yönelik gerçekleştirilen başarısız suikasttan İhvân-ı Müslimîn teşkilatının sorumlu tutulması neticesinde aralarında Seyyid Kutub'un da bulunduğu teşkilatın birçok üyesi tutuklanmıştır. Seyyid Kutub on beş yıl ağır işlerde çalıştırılmak üzere hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Tutukluk döneminde görüşlerine büyük oranda yer verdiği ve İslâm dünyasında tanınan büyük tefsir eseri olan Fî Zılâli'l-Kur'ân / Kur'ân'ın Gölgesinde adlı kitabını yazmaya başlamıştır. Tutukluk döneminde sağlığı giderek bozulan Seyyid Kutub, on yıllık süre sonunda 1964 yılında tahliye edilmiştir. Hapishaneden çıktıktan sonra el-Me'âlim fî't-tarîk / Yoldaki İşaretler adlı eserini kaleme almıştır. Bu eserinde, Seyyid Kutub'un mevcut yönetimi cahiliye düzeni olarak nitelendirdiği ve vatandaşları da bu yönde harekete geçirdiği iddia edilmiştir. Bununla beraber İhvân-ı Müslimîn teşkilatını

yeniden canlandırıp faaliyete geçirme gibi gerekçelerle Kutub, 1965'te tekrar tutuklanmıştır. Tutukluluk süresince uzun uzadıya süren yargılamalar sonucunda Seyyid Kutub'un idamına karar verilmiştir. Kutub, 1966 yılının ağustos ayında İslâm dünyasından gelen birçok tepkiye rağmen idam edilmiştir. İdam sonrasında cesedi bilinmeyen bir yere gömülmüştür. Seyyid Kutub'un idamı büyük yankı uyandırmış ve İslâm dünyasının genelinde tepkiyle karşılanmıştır. [3]

Seyyid Kutub, “Apollo” grubuna bağlı bir şair ve Rafi’i ekolü ile çatışan Akkad ekolüne bağlı seçkin bir yazardır. Üstün yeteneğini Kur’ân-ı Kerîm’de Sanatsal Tasvirler ve Kur’ân-ı Kerîm’de Kıyamet Sahneleri isimli iki harika kitabında kazandı. İslam’da Sosyal Adalet eseri ise Seyyid Kutub için Müslüman bir yazardan bir İslam vaizi ve bir İslam düşünürü olmak adına büyük bir sıçrama olmuştur

Çalışmamızın konusu olan el- ‘Adâletu’l-ictimâ ‘iyye fi’l-İslâm eseri ise Amerika’ya gitmeden önce 1949 senesinde yazmış ve onun ilk İslâmî fikir kitabıdır. Sonuncusu 1964 yılında olmak üzere hayatı boyunca birkaç kez basılmıştır. Son fikirlerine göre bazı fikirlerini silip eklemeler yapmıştır. Yoldaki İşaretler kitabının bölümlerinden biri olan “İslam Algısı ve Kültürü” bölümü de eklemiştir. Kutub, kitabının önsözünde eserini hayalindeki gençliğe ithaf ettiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

نوده اچي . . نيمئاق ءايحلا عقاو يف مهتدجوف ؛ نيمدق لايخلا نيعب مهحمل تنك نيذلا ءيتفلا ىلإ . نينمؤمللو هلوسرلو هلا ءزل نأ مهسوفن ءراق يف نينمؤم ، مهسفنأ و مهلاومأ هلا لىبس يف نم مظعأ ءقيقح ، عقاوو ءقيقح مه اذإ ، أملاح و ءينمأ يلايخ يف اوناك نيذلا ءيتفلا ءلؤه ىلإ ءايحلا قثبنت امك بيغل ريمض نم اوقثبنا نيذلا ءيتفلا ءلؤه ىلإ . لامآلا نم ربكأ عقاوو ، لايخلا هلا مساب نوده اچي نيذلا ءيتفلا ءلؤه ىلإ . تامرظلا لالخ نم رونلا قثبني امك و ، مدرعلا ريمض نم باتكلا اذه يده . هلا ءكرب ىلع . هلا لىبس يف

Hayal gözümle, kendilerini gelmekte olduklarını görüyor iken, hayatın gerçeğinde dimdik ayakta dururlarken... Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad ederlerken, ruhlarının derinliklerinde izzetin yalnızca Allah'ın, Resulünün ve müminlerin olduğuna iman ederlerken bulduğum gençlere... Daha önce hayalimde bir temenni ve bir rüya iken, ansızın bir gerçek, bir vakıa olarak, hayalden daha büyük bir gerçek, emellerden daha büyük bir vakıa olarak görü verdiğim bu gençlere... Hayatın, yokluğun bağrından fışkırverdiği, nurun, karanlıklar arasından yırtarcasına çıkıverdiği gibi, gaybın bağrından fışkıran bu gençliğe... Allah'ın adıyla, Allah yolunda, Allah'ın bereketiyle cihad eden bu gençliğe bu kitabı hediye ediyorum . [4]

2. Adalet Kavramı

Adalet kelimesi ع-د-ل kelimesinden türemiş olup Adl kelimesi, “doğru olmak, doğru davranmak, adaletle hükmetmek; eşitlemek” vb. mânalara gelen bir mastardır. Ayrıca “doğruluk, hakkaniyet ve adalet” anlamlarıyla isim olarak kullanıldığı gibi, “çok âdil” anlamında sıfat olarak da kullanılır. Adalet, kelimesi ise “davranış ve hükümde doğru olmak, hakka göre hüküm vermek, eşit olmak, eşit kılmak (Allah hakkında kullanıldığında ‘şirk koşmak’)” gibi mânalara gelen bir mastar-isimdir. Yine aynı kökten bir mastar-isim olan ve “orta yol, istikamet, eş, benzer, misil, bir şeyin karşılığı” gibi mânalara gelen adl kelimesi, sıfat olarak kullanıldığında âdil ile eş anlamlı olup aynı zamanda Allah’ın isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biridir. Adâlet, Kur’ân-ı Kerîm’de ve hadislerde genellikle “düzen, denge, denklik, eşitlik, gerçeğe uygun hükmetme, doğru yolu izleme, takvâya yönelme, dürüstlük, tarafsızlık” gibi anlamlarda kullanılmıştır. [5]

İnsanlık Tarihinde Sosyal Adalet kavramı

Tüm insanlar içgüdüsel olarak adaleti ve nezih bir yaşamı arzular ve var oldukları ilk andan itibaren bunu sağlamaya çalışırlar, ancak insan toplumları, sosyal adalet ve haysiyet açısından bu arzularını gerçekleştirme konusunda farklılık göstermiştir. İnsanlık, sosyal adalet kavramını ve ona ulaşmanın yollarını tanımlayan inanç ve fikirlerden etkilenir. Birçok medeniyet insan toplumlarından geçmiştir ve her medeniyetin kendi kanunları ve düzenlemeleri olmuştur. Tüm insanlarda temel ilke iyilik, adalet, yardımlaşma ve iyilikseverlik gibi yüce değerlere karşı doğuştan sevgi dolu olmaları, ahlaksızlıktan, kötülükten ve adaletsizlikten nefret etmeleridir.

Fakat daha sonra bu durum değişmiştir. Hz. Resûlullâh (sav) da şu Kudsî Hadîs-i Şeriflerinde bu konuya dikkat çekmiştir: **أَمْرٌ مَرَّيْلَعٌ تَمَرَّحُوْهُ مَوْهَبِيْدٌ نَّعْمٌ مَّرْتَلَاتُجْ أَفْ نِيْطَايْ شَلْ مَرَّتَاتُ مَرَّةٌ أَوْ مَرَّةٌ كَأَفَنْ حُ يَدَابِعُ تَقْلَحْ يَنْ** **أَمْرٌ مَرَّيْلَعٌ تَمَرَّحُوْهُ مَوْهَبِيْدٌ نَّعْمٌ مَّرْتَلَاتُجْ أَفْ نِيْطَايْ شَلْ مَرَّتَاتُ مَرَّةٌ أَوْ مَرَّةٌ كَأَفَنْ حُ يَدَابِعُ تَقْلَحْ يَنْ** "ben, kullarımı salihler olarak yarattım, bunun üzerine şeytanlar kendilerine helâl ettiğim şeyleri onlara haram kılarak onlara saldırdı ve haklarında delil indirmedığım şeyleri bana ortak koşmalarını emretti." [6]

Adalet, bir devletin bir milletin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla Yüce Allah (cc) kullarının adalete uygun davranmasına vurgu yaparak "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar." [7] âyeti ile toplumsal konularda adaleti esas kabul etmiştir. Zira toplumlarda güvene dayalı bir hayatın teminatı, haksızlıkları ortadan kaldıran bir sistem şeklindeki adalet anlayışı ile mümkün olur.

Seyyid Kutub'a Göre Sosyal Adalet

İslâm dini, insan hayatının tümünü düzenlemek üzerine buyruklarını ele alırken çeşitli yönlerini rastgele ve birbirinden ayrı ve darmadağın bir şekilde ortaya koymadığına dikkat çekmiştir. Çünkü İslâm dininin ulûhiyyet, kâinat ve hayat ile ilgili külli ve mükemmel bir sistemi vardır. Bütün incelik ve teferruat bu sistemden çıkar, bütün nazariye ve kanunları, cezaları, ibadet ve muameleleri onunla sıkı sıkıya bağlıdır. Dolayısıyla bütün bunlar mükemmel ve geniş kapsamlı olan bu sistemden kaynaklanır. Ancak şu da var ki insanın görüşüne yani reyine de de hiçbir durumda zincir vurulmamış, hiçbir problem de diğer problemlerden ayrı olarak ele alınıp çözümlenmeye çalışılmamıştır. [8]

Kutub, doğru İslâmî düşünüşün, Fârâbî (ö. 339/950), İbn Sînâ (ö. 428/1037), İbn Rüşd'de (ö. 595/1198) veya İslâm Filozofları diye adlandırılan benzerlerinde aranmaması gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü bu filozofların felsefeleri yalnızca Yunan felsefesinin bir takım gölgelerinden ibarettir, özüyle İslâm ruhuna yabancısıdır. İslâm'ın köklü ve mükemmel düşüncesi doğru ve sağlıklı kaynaklarında, Kur'ân-ı Kerîm'de, Hadis-i Şerîf'te, Hz. Resûlullâh'ın (sav) siyerinde ve ameli sünnetlerinde aranmalıdır. Bu esaslar, İslâm'ın bütün öğreti, teşri ve muamelatının kaynağını teşkil eden İslâmî Düşünüş derinliğini kavramak isteyen her araştırmacı için kâfidir. [9]

İslâm'da sosyal adaletin esaslarını Seyyid Kutub üç ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; mutlak vicdan hürriyeti, mükemmel insani eşitlik ve sağlam sosyal dayanışmadır. Zira sosyal adalet, bir kişinin o adaleti hak ettiğine, toplumun ona muhtaç olduğuna dair ruhta yer eden bir düşünceye, onun Allah'a itaate sevk ettiğine ve daha yüce bir insani hayata ulaştıracağına dair bir imana dayalı olmadıkça gerçekleşmez ve kalıcılığı garanti altına alınmaz. Aynı şekilde ferdin, ona mutlak anlamda tutunmasını, görevlerini üstlenmesini ve onu müdafaa etmesini hazırlayan maddi bir realiteye de dayanması gerekir. Fert, şuuru ve bu şuurun devamı ile bu adaleti hak etmedikçe yasa ile bunu hak etmez. Toplum da içeriden kendisini pekiştiren bir inanca ve dışarıdan da ameli imkânlarla sahip olmadıkça, bu yasalar var olsalar dahi bunları korumayacaktır. İşte bu, İslâm'ın, bütün yöneltme ve yasalarında ele aldığı bir durumdur. [10]

İslâm'da sosyal adaletin yollarını Kutub şu şekilde ifade etmeye çalışmıştır: İslâm oluşturmak istediği şeyi ruhun içinde yapar ve düzeltmeyi vicdanın derinliklerinde gerçekleştirir. Fakat hayatın çerçevesi içerisinde meydana gelen şeylere de hiç bir zaman gafil kalmaz. İnsan ruhunun gerçeğinden, onda görülen yükseliş ve alçalıştan, genişleyip daralmasından, sonsuz arzularla eli kolu bağlayan ihtiyaçlardan, her durumda sınırlı olan ve hiç bir durumda mutlak mükemmel olmayan imkânlardan da gafil kalmaz.

İslâm, insan ruhunun içinde var olan şeyler hakkındaki geniş bilgisine göre, yasalar ortaya koyar, emirlerini ve nehiylerini belirler. Suçlara verilen cezaları yani hadleri ortaya koyar ve hak edenlere bu hadleri uygular. Bunun dışında da insanın, mükellefiyet zorunluluklarını mümkün mertebe yerine getirmesi için gerekli açıklamayı yapar.

İslam, sosyal adaleti kâmil bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçladığından, konuyu sadece sınırlı bir iktisada dayalı bir adalet mekanizması olarak ele almamış ve bunu gerçekleştirmek için de sadece belirtmiş olduğu

sorumluluklarla da iktifa etmemiştir. İslâm dini, sosyal adaleti geniş ve kapsamlı insanî bir adalet durumuna getirmiş ve adaleti iki güçlü esas üzerine kaim etmiştir: Birincisi insanın vicdanı, diğeri ise toplumda söz konusu olan yasal sorumluluklardır. İnsan vicdanında en derin duyguları harekete geçirerek insanın zayıflığından ve dışarıdan gereken engelleyici güce olan ihtiyacından gafil kalmayarak bu iki kuvvet arasında gereken ahengi sağlamıştır. [11] İslâm, oluşturmuş olduğu bu vicdan ve şeriatın bu yasaları üzerine sosyal adaletin temellerini kurmuştur. Bu iki yolla insancıl, dengeli ve uyum halinde olan bir toplum kurmayı başaramıştır. [12]

Kutub, eserinde İslâm dininin bugünü ve geleceği hususuna da yer vermiş ve İslâmî bir toplum içerisinde, İslâm şeriatının ve İslâm düzeninin, İslâmî akîdenin ve tasavvurunun hâkimiyeti altında İslâmî hayata yeniden dönmeye davet etmiştir. Zira böyle bir İslâmî hayat, yeryüzünün bütün bölgelerinde uzun bir dönemden beri duraklamıştır. Bu bakımdan İslâm'ın var oluş hikmeti de kendiliğinden bir duraklama geçirmiştir. Bu dinin bugünkü gerçeği budur, bir duraklama içindedir. Çünkü ancak Allah'ın kendisi için tayin ettiği şekilde var olduğu takdirde bu dinin varlığından söz edilebilir. Bu şekil ise, onun tek başına insanlık hayatına tümüyle egemen olmasıdır ve böylelikle Allah'ın ulûhiyetinin gökte olduğu gibi yeryüzünde de gerçekleşmesidir; yani Allah'ın şeriat ve hükümleri kaza ve kaderi yoluyla nasıl gerçekleşiyorsa, onun kanun ve buyruklarına boyun eğmek yoluyla ulûhiyetinin gerçekleşmesidir. [13]

Sonuç

Yirminci asırda öne çıkan Müslüman şahsiyetlerden biri olan Seyyid Kutub, yaşadığı dönemde başta Mısır olmak üzere İslâm dünyasının genelinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Hemen her konuda fikir sahibi olmasının yanı sıra bu fikirleriyle hareket eden bir kişiliktir. Özelde İslâm dünyasının, genelde dünya düzeninin bu çağdaki problemleriyle yakından ilgilenen bir düşünce adamıdır.

Sosyal adalet, tüm toplumlar için bir talep ve gerekliliktir, ancak bu terim metinler ve uygulamaların düzenlediği İslami sistemin bir direği olmasına rağmen, il dönem Müslümanlar tarafından kullanılmamıştır. Seyyid Kutub ve çağdaş âlimler gerçek sosyal adaletin İslâm'da olduğunu vurgulayarak bu kelimeyi kullanmışlardır. Kutub, el-‘Adâletu'l-ictimâ‘iyye fî'l-İslâm isimli eserinde İslâm'da sosyal adaletin temel prensiplerini anlatmaya çalışmıştır.

İslâm dini kendisinin oluşturmuş olduğu sosyal ve ahlakî özellikleri kendisinde cem eden adaletli bir yönetimi savunmakta ve yönetimde adaletle ibadet kadar önem verir. Adil olmayan bir yönetim veya tutum, İslâm'a uygun değildir. Çünkü Allah Teâlâ her şeyden evvel, bir şeye hüküm verildiği zaman adaletle uyulmasını ve buna binaen hüküm verilmesini emreder. İslam'a göre adil bir yönetimden saptıran ana faktör, kendi istek ve tutkularını ön plana geçirerek Allah'ın gösterdiği şekilde hareket etmeyi ihmal etmektir. İlahî hukukun ön gördüğü ilke, kural ve hükümlere riayet, hukuki bir yönetimin tecellisinin mümkün olan tek yolu ve teminatıdır.

KAYNAKÇA

Aksakal, Cihangir. "Seyyid Kutub ve Müslüman Kardeşler". Akademik Hassasiyetler Dergisi 2/3 (2015), 65-81.

Altun, Fatmanur. Seyyid Kutub . İstanbul: İlke Yayıncılık, 2015.

Büyükkara, M. Ali. Çağdaş İslâmî Akımlar . İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.

Çağrı, Mustafa. "İhsan". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi , 12 Temmuz 2019.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/ihsan-iyilik>

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemaluddîn el-Ensârî. Lisânu'l-'Arab . 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1967.

Kutub, Seyyid. el-‘Adâletu'l-ictimâ‘iyye fî'l-İslâm . Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1995.

Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. el-Câmi‘ u‘ş-şâhih . nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y.y., 1374-75/1955-56.

Sarmış, İbrahim. Bütün Yönleriyle Seyyid Kutub . Ankara: Fecr Yayınları, 2018.

Şimşek, Yusuf. "Seyyid Kutub'un Kelâm Eleştirisi". Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 43 (2020), 311-330.

Topaloğlu, Bekir. "TDV İslâm Ansiklopedisi". ADL . Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1988.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/adl#1>

Yılmaz, H. Kâmil. Seyyid Kutub Hayatı, Fikirleri, Eserleri . İstanbul: Hikmet Yayınları, 1980.

[1] H. Kâmil Yılmaz, Seyyid Kutub Hayatı, Fikirleri, Eserleri (İstanbul: Hikmet Yayınları, 1980), 41; Fatmanur Altun, Seyyid Kutub (İstanbul: İlke Yayıncılık, 2015), 27-29; İbrahim Sarmış, Bütün Yönleriyle Seyyid Kutub (Ankara: Fecr Yayınları, 2018), 26-27; Yusuf Şimşek, "Seyyid Kutub'un Kelâm Eleştirisi", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 43 (2020), 313-314. [2] Cihangir Aksakal, "Seyyid Kutub ve Müslüman Kardeşler", Akademik Hassasiyetler Dergisi 2/3 (2015), 65-81. [3] Detaylı bilgi için bkz. Yılmaz, Seyyid Kutub Hayatı, Fikirleri, Eserleri ; M. Ali Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017); Sarmış, Bütün Yönleriyle Seyyid Kutub ; Altun, Seyyid Kutub ; Şimşek, "Seyyid Kutub'un Kelâm Eleştirisi". [4] Seyyid Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm (Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1995), 5. [5] Ebu'l-Fadl Cemaluddîn el-Ensârî İbn Manzûr, Lisânu'l-'Arab (Beyrut: Dâru Sâdir, 1967), 11/430 "adele"; Bekir Topaloğlu, "TDV İslâm Ansiklopedisi", ADL (Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1988); Mustafa Çağrı, "İhsan", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi , 12 Temmuz 2019. [6] Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, el-Câmi' u's-şâhîh , nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Kahire: y.y., 1374-75/1955-56), 5240. [7] Nahl, 16/90. [8] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 20. [9] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 20. [10] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 32. [11] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 63-64. [12] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 65. [13] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 182-183.

[1] H. Kâmil Yılmaz, Seyyid Kutub Hayatı, Fikirleri, Eserleri (İstanbul: Hikmet Yayınları, 1980), 41; Fatmanur Altun, Seyyid Kutub (İstanbul: İlke Yayıncılık, 2015), 27-29; İbrahim Sarmış, Bütün Yönleriyle Seyyid Kutub (Ankara: Fecr Yayınları, 2018), 26-27; Yusuf Şimşek, "Seyyid Kutub'un Kelâm Eleştirisi", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 43 (2020), 313-314.

[2] Cihangir Aksakal, "Seyyid Kutub ve Müslüman Kardeşler", Akademik Hassasiyetler Dergisi 2/3 (2015), 65-81.

[3] Detaylı bilgi için bkz. Yılmaz, Seyyid Kutub Hayatı, Fikirleri, Eserleri ; M. Ali Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017); Sarmış, Bütün Yönleriyle Seyyid Kutub ; Altun, Seyyid Kutub ; Şimşek, "Seyyid Kutub'un Kelâm Eleştirisi".

[4] Seyyid Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm (Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1995), 5.

[5] Ebu'l-Fadl Cemaluddîn el-Ensârî İbn Manzûr, Lisânu'l-'Arab (Beyrut: Dâru Sâdir, 1967), 11/430 "adele"; Bekir Topaloğlu, "TDV İslâm Ansiklopedisi", ADL (Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1988); Mustafa Çağrı, "İhsan", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi , 12 Temmuz 2019.

[6] Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, el-Câmi' u's-şâhîh , nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Kahire: y.y., 1374-75/1955-56), 5240.

[7] Nahl, 16/90.

[8] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 20.

[9] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 20.

[10] Kutub, el- 'Adâletu'l-ictimâ' iyye fi'l-İslâm , 32.

[11] Kutub, el- ‘Adâletu’l-ictimâ‘iyye fi’l-Îslâm , 63-64.

[12] Kutub, el- ‘Adâletu’l-ictimâ‘iyye fi’l-Îslâm , 65.

[13] Kutub, el- ‘Adâletu’l-ictimâ‘iyye fi’l-Îslâm , 182-183.